

Franckesche Stiftungen zu Halle

Einladung zur Feier des Reformationsjubiläums am Gymnasium in Stuttgart.

Gymnasium <Stuttgart>

Stuttgart, 02.11.1717

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-46347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-46347)

14 4770
160

Q. F. ET F. S.
SECUNDUM
ECCLESIAE EVANGELICAE
REFORMATIONIS PRIMORDIO,
JUBILÆUM,
SINGULARI DIVINI NUMINIS INDULTU
ac PROVIDENTIA
CHRISTIANO ORBI,
QUA QUIDEM RELIGIO LUTHERANO-EVANGELICA
VIGET,
CONCESSUM,
POST PUBLICAS SUPPLICATIONES,
ET SOLENNES ALIORUM PLAUSUS ET JUBILA,
SUAM QUOQUE VICEM
DEBITA CUM DEVOTIONE
CELEBRATURUM,
ILL. GYMNASIUM STUTGARDIANUM
AD
ACTUM DECLAMATORIUM
SUPER
ARGUMENTO TAM PIO AC PLAUSIBILI
INSTITUTUM,
ET IN AUDITORIO NOSTRO MAIORE,
TERTIO NOVEMBRIS DIE,
TEMPORE POMERIDIANO,
HABENDUM,
OMNES, QUOS METROPOLIS HÆC ALIT,
LITERARUM MÆCENATES, PATRONOS,
FAUTORES, ET CULTORES,
QUI EADEM NOBISCUM SACRA COLUNT,
DECENTI UNDIQUEVERSIM CULTU, VENERATIONE AC STUDIO INVITAT,
ANNO,
QUI IN HOC NOMINE, NON SINE BONO
OMINE, CONTINETUR,
MartinUs LUtHerUs TheologIæ DoCtor!

STUTGARDIÆ,
Ex Officina VIDUÆ ROESSLINIANÆ.

1717

L. B. S.

Hoc ergo, quod Omnipotentis DEI singulari Providentiæ & infinitæ Clementiæ ac Misericordiæ debemus, alterum à sui Reformatione Seculum, tam varios inter casus & tot discrimina rerum, tandem clu-
tata est Evangelica Ecclesia. Quantopere igitur fas est, ante omnia tam propitio Numini, tam benigno Statori & Conservatori pro tam ingenti tamque multiplici beneficio agi gratias quantumpotè maximas, & publice privatimque ejus prædicari laudes, & quoddam quasi Epinicion cum plausibus & jubilis undique-
versim concini? Præitum nobis solenni ista Pietate & Supplicatione publica per sacros jam Cœtus non hujus modo Urbis & totius Patriæ nostræ; sed & ubique locorum, ubi vera Religio viget. Litatum jam quoque Seculari huic Festivitati, prout per omnis ordinis Scholas & Literarum Seminaria sacris nostris addicta: ita in illustri quoque hac Musarum sede; ubi Rostra nostra Divinis laudibus & pientissimis jubilis modo personuere. Quidni ergo Pubes quoque nostra Gymnastica tam pia aliorum, tamque luculenta vestigia pone quasi sequens, suo hic loci perfungi officio, & communi devotioni suam conjungere gestiat? Etenim si id omni cum studio agere ad ullam ætatem pertinet, pertinet ad eam, quæ literarum studii initiata; sique ulli Ordini, Scholastico cumprimis convenit, quibuscunque modis ac modulis celebrare isthoc tantum Boni, quod per D. Lutheri Ministerium ducentis abhinc annis divinitus indultum, si ullibi, ibi certe, ubi tenera ingenia ad cultum veræ pietatis & bonarum artium instituuntur, maximum attulit fructum. Enimvero quo in statu aliquot retro seculis ante Reformationem, & circa illa tempora, juxta Ecclesiam, Scholæ etiam & Res universim Literaria fuerit, neminem, qui quidem in historia illius ævi non plane hospes fuerit, fugere potest. In eum videlicet & illa & hæc redactæ fuerant, ut ob extremam depravationem utræque haud sane perfunctoria opus habuerint emendatione. Horret animus meminisse; pudet imo referre enormia illa, turpia atque foeda, quæ Scriptores Romanæ etiam Ecclesiæ, quin ipse Cardinalis *Baronius* in suis Annalibus de Seculo inprimis Decimo à Christo nato, & Sedis tum Papalis sordibus memoriæ prodere non erubere. Ea tantum hic loci tangemus, quæ nostri potissimum fori sunt, & ex quibus manifestum est, quanta aliquot Seculis non Pietatis tantum & genuinæ Veritatis penuria; sed & cum sacrarum, tum aliarum literarum ruditas in Christiano orbe fuerit. Unde qui fieri aliter potuit, quam ut multifarii existerent errores, & ut in infinitos abusuum mæandros istorum temporum homines prolaberentur, cum veræ lucis ex Verbo Divino necquicquam iis affulgeret, & cæcus quasi cæcum duceret. *Cæcus* integerrimis Rerum in Ecclesia gestarum Commentator, quæ qualisque Seculo XIV. status in Ecclesia Scholisque facies fuerit, edisserat. Ita autem is, haud infelicius, in.

inquit, post Christi nativitatem, si Decimum excipiat, experta est Seculum Ecclesia. Neglectum ibi meliorum literarum studium: & hinc effreni mendicantium Ordinum intemperie; illinc futilibus controversiis discissus Christianus Orbis. Ab Ecclesia jam dudum, quidni ergo a scholis etiam? exularat castioris Theologiae studium, salebrosisque Scholarum nugis cesserat. Equidem post incultam illam tot seculorum barbariem, & diuturnum illud literarum squalorem paulo cultius tandem illuxit, Decimum nempe Quintum Sec. quo liberalior doctrina, fugatis crassioris ignorantiae tenebris, quasi ab inferis emerfit, & bonarum artium linguarumque studium Orbi Christiano postliminio quasi redditum fuit; praecipuum ad hoc operam conferentibus Viris quibusdam literatis, ex Graecia post expugnatam à Turcis Constantinopolin fugatis; accedente insuper Typographiae invento, quod commodum ea in tempora inciderat. Neque tamen eo secius mansere in Ecclesia priores adhuc tenebrae; mansere eadem superstitiones in Religione, idem abusus in Clero, idem in Claustris torpor apud plerosque & studiorum neglectus; & quod caput est, idem, si non maior, habendi dominandique ardor in Romana Curia manserat. Et quanquam non defuerint Viri pie cordati ac divinitus illuminati, qui naevos istos oppido extantes erroresque gravissimos cernerent, ac ingenue detegerent, quin & publice taxarent ac refellerent: his tamen, vel ad perpetuos carceres, vel ad ipsum rogum damnatis, ora illico occludebantur. Sub primordia autem Seculi Decimi Sexti, medias inter falsitatum in Religione quasi tenebras, Deo mirifice favente ac juvante, Lux Evangelii clarius, quam pridem antehac, emicuit; & fortius defensa fuit Veritas, quam ut Orcus & Orbis opprimere eam potuerint. Posteaquam enim eo audaciae, dicamus, an impudentiae? processerat Romana Curia, ut suos hinc inde per Germaniam quoque emitteret Indulgentiarum nundinatores, & putidis suis mercibus ingentem quaestum faceret, indignitate rei tam frivola, tamque profanae, ita, ut par erat, commotus offensaque Beatus noster Lutherus, Augustiniani tum quidem Ordinis Monachus, at Sacrarum Linguarum Literarumque studio in paucis impensissime deditus, non potuit, quin adversus tam enormes Papalis Aulæ abusus excessusque insurgeret, publiceque disputaret. Crevit deinde Zelus ille, de Caelo utique accensus, & ardentior subinde factus, eo brevi invaluit, eo rem perduxit, ut patefacta Evangelii Veritas in omnes pene Europæ partes se diffunderet, & à totis mox Regnis, Principatibus, Provinciis ac Civitatibus cupidissime acciperetur. Repurgatis Ecclesiis, statim etiam in Scholis illud, quicquid novi fuit Beneficii, redundavit, ut illis ad normam Sanioris Doctrinae instaurandis non minus curæ studique impenderetur. Ita quippe ipsi Lutheri nihil prius fuit, quam ut illis locis, quæ otiosi infederant Monachi, bonæ artes suis cum Cultoribus introducerentur, probe gnaro, nec Ecclesiam sine Scholis plantari, nec Scholas sine Ecclesia subsistere, nec Rempublicam sine utrisque conservari & propagari posse. Ordinato sic ergo per Divinam Gratiam & Lutheri Ministerium apud Saxones Religionis negotio; ad plures, ut jam dictum, mox transit amplectendæ ejus desiderium; nec mora, in nostras quoque has Oras penetravit. Fuit tum ULRICUS, generosæ indolis Princeps, qui rerum in Ducatu hoc potiebatur. Hic Veritati agnitæ non difficulter ad stipulatus, eidem quidem, licet multas adhuc inter difficultates & grandia obstacula, locum in his suis terris concessit, primaque ad Reformationem fundamenta jecit: tam ardui autem Operis perfectio Filio ejus CRISTOPHORO, o quanti animi, quantæque Virtutis Principi debebatur. Qui ut primum fausto Patriæ fato Ditionum Paternarum Regimen suscepit, pro eximia sua Prudentia ac Pietate, e re Ecclesiæ Reipublicæ esse ratus, Scholas; hinc inde & Seminaria liberalium Artium fun

fundari atque institui, exactis inertibus Coenobiorum inquilinis, melioribus literis harumque Studiosis eas sedes inhabitandas dedit, & præter puriorem Religionis Cultum & rectora Studia, salutare quoque Leges & Civilia Statuta faciundo, optimum Reipubl. Statum formavit, *Numa Wurtembergici* cognomen hoc ipso promeritus, sui que Nominis in Baptismo non sine Omine accepti mensuram ex assè implens, dum Christum, ejusque unice salutarem Doctrinam in Ecclesias Patrias, in Aulam suam, in Curias & Scholas, totumque adeo Ducatum hunc intulit, Illustri ad Posteror & Successores Exemplo; quod & laudabiliter secuti Illi, suis quique temporibus, inter primas Regiminis curas, gemina illa Patriæ *Palladia*, ceu publicæ salutis Pignora ac Præsidia, Ecclesiam nempe & Scholas, ac in utrisque veram Religionem in hunc usque diem, infinita quamlibet inter pericula, & Belli cumprimis tricennalis (quo alterum hoc a Reformatione seculum vehementissime perturbatum, quoque non tam Regio hæc nostra, quam Religio petita fuit) incommoda multo maxima & gravissima, facta atque testata conservare studuerunt. Pro quo ineffabili Divinæ Benignitatis ac Providentiæ munere, pro ut primas, easque immortales primario ejus Auctori atque Satori, DEO ter O. M; ita fecundas, & eas quoque maximas divinitus ad tam grande negotium jam inde à sui primordio usque ad hæc tempora vocatis aptatisque Instrumentis, cujuscunque videlicet Ordinis Reformatoribus perinclitis, eorumque Successoribus omni jure debemus: ita par quoque omnino est, ut eas omni quidem tempore, omni die exsolvamur nos pro se quisque omnes, qui tanto Beneficio usi hæcenus fruitique sumus: at nunc maxime id agamus, ubi inter juba & gratatus publicos privatosque, pro Cælestis illius Depositi, Religionis nimirum Genuinæ restitutione & conservatione vota Solennia & solvuntur, & nuncupantur. Quo debitæ undique verisim Pietatis officio & nos hoc defuncturi Loco, pensa dicendi inter Nostratum Musarum Cultores, ita partiti sumus, ut, qui agmen ducit,

1. JOH. FRID. PFLEIDERER, Weibl. Divinæ Providentiæ ac Bonitati tribuat, quicquid in tam arduo Religionis reformandæ negotio ab initio usque huc salutariter gestum, in prosa Latina prædicaturus.

2. JOH. CONRADUS KAUFFMANN, Hohenhaslac: subjungat Latiali metro, quid in tam momentoso Opere Hominibus acceptum ferendum.

3. JOH. CHRISTIAN. RIDERER, Stutg. De objecto Reformationis, vera nempe Religione, Hebraico Idiomate peroret.

4. JOH. AUGUSTUS MAIER, Weiting. Normam, juxta quam & reformanda Religio, & reformata actu sit, Græco sermone indigite.

5. JOH. THEOPHILUS MÖGLING, Stutg. Effectum Reformationis fructumque Gallice exprimat.

6. PETR. JACOBUS DÖRTENBACH, Biberacens. Italice varia Reformationis adjuncta exponat.

7. GEORG. CHRISTOPH. MEGERLIN, Stutg. Conditionem hominum sub Papatu cum statu moderno conferat metro Vernaculo.

8. JOH. GEORGIUS KIEDLIN, Ulm. Idem pene sub comparatione cum servitute Ægyptiaca & liberatione *Mosis* ostendens, Actum gratis votisque Germanica Lingua soluta claudat.

Egregius hic è Gymnastica Pube Ostenio tam multiplicis Beneficii, Restitutæ nimirum & Propagatæ Religionis potiora momenta atque commoda non in Ecclesiam modo & Scholas, sed in omnem quoque Christinum Orbem, cui ea quidem felicitas divinitus obtigit, redundantia, suam pro virili vicem dilaudaturus, ea spe nititur, fore, ut post tot tamque disertos per Sacra, & Gymnastica hæc Rostra Oratores, sua etiam balbuties non ingrata prorsus sit, adesse dignaturis: præsertim cum, sin minus aliunde, varietate saltem Idiomatum, & dicendorum brevitate, gratiam singuli inituros sese ab Auditorio, confidant. P. P. Stutg. IV. Non. Nov. An. R. S. MDCCLXXVII.